

ДУХОВНА БЕСЕДА

17.Ш./4.Ш.2013 г. Неделя Сиропустна

Издание на православния катедрален храм "Успение на Просвета Богородица" – София

ИЗ ПИСМАТА НА ВЕЛИКИТЕ ОПТИНСКИ СТАРЦИ

Преподобни МАКАРИЙ ОПТИНСКИ 1788 г. - 1860 г.

.. Пишеш ми, че твоята последна болест се дължи на тревогите - дори малко оскърбление те тревожи. Трябва да знаеш, че тази тревожност произлиза от твоята вътрешна духовна болест и нравствена неизправност. В теб лежи душевната нагласа на прогневяването т.е. на раздражителността, която получава сила за действие от самолюбието и гордостта. Действието и раздвижването на тези душевни страсти предизвиква и телесното разстройване, което вече е Божие наказание. Така и душата и тялото страдат от нашето нерадение и невнимание. Тази душевна болест се изцелява не като никой не ни тревожи и оскърбява, тъй като това реално е невъзможно, защото в живота се срещат множество непредвидими, неприятни и скръбни събития, които Божият промисъл ни изпраща за наше изпитание или наказание. Изцелението на тази страст следва да търсим в благодушното приемане на всички случаи на обиди, на унижение, укори и притеснения, като укоряваме себе си и се смиряваме. **Дори само това, че у нас се задвижва споменатата раздражителна част на душата, вече е наша вина и душевна болест.** Който ни укорява в действителност е наш благодетел, защото чрез него познаваме стаената у нас греховна нечистота, която сме длъжни да лекуваме чрез самоукорение, смирение и молитва към Господа, просейки Неговата помощ. **В никакъв случай не бива да дръзваме да обвиняваме оскърбяващия ни, дори оскърблението да ни изглежда неоснователно, а да го приемаме като оръдие на Божия Промисъл,** изпратено да ни покаже какво е истинското ни устроение. Размисли, нима този който те е укорил е вложил у тебе страстта? Тя е лежала в теб, а той по Божие усмотрение само ти е показал, какво има в теб което трябва да се погрижиш да излекуваш. Авва Доротей има прекрасни разсъждения, като уподобява такива хора на хляб, който отвън изглежда хубав, а вътре се оказва плесенясал. Който го разреже не е виновен, защото той такъв си е бил. Ако пък никой не ни засяга, нито оскърбява или укорява, и от това очакваме да бъдем винаги спокойни - грешим, и никога не само няма да се излекуваме, но ще изпаднем и в още по-горчиво състояние, **ще се лишим напълно от душевен мир** ... Сам можеш да видиш от ставащото в природата - почвата, която е обрасла с тръни и плевели, нима може да даде някакъв плод? А когато се потрудят, когато я изорат или разровят по-старателно, когато я очистят от лошите корени, тогава става годна да приеме добрите семена и да принесе плодове... Така е и с почвата на нашето сърце, запусната от нашето нерадение, тя ражда тръните и бодлите на страстите. Ако започнем постепенно да ги изтръгваме, ще ги премахнем напълно, и почвата на сърцето ни вече ще може да приема семената на добродетелите и да принася плодове - изпълнението на Божиите заповеди. А те ни задължават не само да търпим обидите и да се молим за оскърбяващите ни, но да обичаме дори враговете си. Като размислиш върху всичко това, заеми се с внимание да наблюдаваш своето сърце, така че когато те оскърбяват и смушават, да можеш да се въздържаш и да не отговаряш с упреци. **Укорявай себе си, че си допуснал да се смутиш,** което с времето ще започне да те успокоява, а страстите постепенно ще

изчезват. Преподобни Зосима пише, **че когато при оскърбление започнем да скърбим не за това, че са ни оскърбили, а затова, че сме се почувствали оскърбени** - бесовете се страхуват от такова наше устройство и разбират, че сме тръгнали към унищожаване на страстите. Св. Симеон, Нови Богослов учи: който **силно страда в сърцето си**, когато го безчестят или го ядосват (дразнят) и му досаждат, с това издава, че в себе си носи древния змей. Този змей е дяволът, а отровата - сърдечната горест (печал) и смущение, както и всичко **което води до злоба и разстройване** (вътрешна неустроеност), а оттам и **до болест**. Постарай се да не допускаш врагът да излива отровата си в сърцето ти, търпи със самоукорение и смирение, каквото и да ти се случи...

..Пишеш, че съжеляваш за това че нямаш сълзи за очистване на греховете. Тези **сълзи (за разлика от обикновените) са дар Божий**, който както всички духовни дарования се ражда от смирението. Но да търсиш преждевременно високи дарования, преди да си се очистил и приготвил за тях чрез живот в смирение, чрез изпълнение на Христовите заповеди и търпеливо понасяне на скърбите - това не само не е от полза, но дори е вредно. Както този помисъл, така и другият, който ти внушава да искаш да ти сменят послушанието с друго, по-малко суетно, и така по-скоро да се доближиш до молитвата - това са все уловки и мрежи на врага, които ни вкарват във **високоумие и погибел**. Чрез безропотното изпълнение на сегашното си послушание, ти можеш да отсичаш своеволието си, а скърбите които срещаш при това изпълнение ще ти дадат възможност да познаеш себе си. Ако успееш от случващите се падения **да се научиш на смирение и самоукорение**, това ще бъде от истинска полза... Ако пък последваш помисъла, който те учи да молиш за промяна на послушанието, чрез това самото ще отпаднеш от послушанието, изпълнявайки своята воля... Не се доверявай и на другия помисъл, който те учи вместо да обвиняваш себе си, (лицемерно) да съжеляваш тези, които те оскърбяват като (несъмнени) виновници (на злото), които се покоряват на врага. Това също е помисъл на дявола, който тайно влече **чрез самооправдание към самомнение**. Много по-полезно е да обвиниш себе си затова, че си дал (дори без да си забелязал) някакъв повод да бъдеш оскърбен. Освен това, да обвиниш себе си, като **заслужаващ оскърбление** поради **липса на търпение, смирение, снизхождение и любов**, все неща с които може с Божия помощ да охладиш или напълно да погасиш враждата към себе си у брата, който те оскърбява. При това, **трябва да помним**, че случващото се с нас **не става без Божие допущение, а всичко е заради нашите грехове - за вразумление и смирение...**

...Светите отци считат **хулните помисли най-общо не като нещо наше, а като вражески прилози** (мисловни нападения). И когато не се съгласяваме с тях, а скърбим за това че се промъкват в мислите ни, това е и знак на нашата невинност по отношение на тях. Не бива изобщо да се смущаваме, че тях ги има и ни нападат. Защото, **ако човек се смущава, врагът го напада по-силно, а когато не му обръща внимание, когато го счита за нищо, не го приема и като грях - тогава тези помисли изчезват...** Макар подобни помисли да не са грях, но по Божие допущение идват от врага **заради нашето превъзнасяне, заради високо самомнение или чувство за изправност, както и заради осъждане на ближните**. Когато човек види зад тези прилози своите грехове и се смири, когато престане да осъжда другите и принесе за това покаяние, тогава бива освободен от тях...

...Вярата не е само в това да се вярва че има Бог, но да се вярва също в Неговия **премъдър помисъл, чрез който за полза, Той управлява цялото творение.**

Времената и годините са в Негова власт /вж. Деян. 1:7/ и на всеки от нас е определил предела на живота преди още да сме се родили. Без Негова воля нито птица загиба, нито косъм от главите ни пада/вж. Лк. 12:6-7,21:18/. **Всекому от нас предстои изпитание на вярата, но на всеки в различно време и не по еднакъв начин.** Един бива изпитван чрез бедност, обременен със семейство, за което няма дневната прехрана. Друг бива лишен от чест и унижван, или пък изпада от богатство в нищета. Някои биват тормозени от сърдечна печал, идваща от лошо поведение на децата им, или някакви социални неуредици. Други скърбят, че нямат деца - надежда и подкрепа в старостта им, или заради загуба на съпруга, приятел, брат, деца, родители и роднини. Колко неизброими и многообразни са случващите се скърби, които ни гнетят, но всичко това става по неведомите и премъдри Божии съдби...По време на скърби човек губи сили и търси подкрепа от другите. Не е достатъчно само да се знае за скърбите (че те винаги се случват по Божия воля), **нужно е да придобием и опит, когато се наложи да ги понесем.** Кой е по-добър кърмчия, който управлява кораба само в хубаво време, или който е преминал през много бури и вълнения? - Разбира се, този който е претърпял трудности и неудобства...Затова, каквото и да ни се случи, трябва с детска простота да се покоряваме на Божията воля, макар това да налага и скърби. Когато се осмеляваме да гледаме на разпорежданията на Божия промисъл, като роптаем „защо и за какво Той постъпва така?" - с това сами се подлагаме на праведното Божие наказание. Във връзка с това св. Исаак Сирин пише: **„Бог търпи всички човешки немоти, но не понася този, който постоянно роптае и не търпи, докато Сам не го накаже (за това).**" Сега Бог ви изпитва във вярата. Безспорно, че имате голяма скръб заради загубата на съпругата си. Невъзможно е да не се скърби, но трябва и разсъждение и покорност на волята Божия, които утвърждават във вярата. Вместо това вие роптаете срещу Божия промисъл „защо и за какво Бог така е направил?" Предавате се на униние и на безутешна скръб, възлюбители сте създанието повече от Създателя. От всичко това идва и разстройване на здравето ви, което може да се приеме като Божие наказание...Но щом разберете грешката си, разкаете се и съжालявате за нея - силен е Господ да погледне на вас и да ви даде облекчение, както душевно, така и телесно. Но се пазете отново да се предавате на униние и тъга. **Не мислете само за настоящето, но най-вече за бъдещия живот.** Наша работа ли е да изследваме Божиите съдби? Само Той знае защо е преселил вашата съпруга от този живот. Може би се е изпълнило времето, необходимо за нейното вечно спасение, „*да не би злоба за измени разума ѝ, или коварство да прелъсти душата ѝ* както е казано в Писанието /Прем.4:11/. За невярващите скръбта е неизбежна, защото лишаването им от близките е невъзвратима раздяла, за тях не блести от отдалечената вечност лъча на надеждата. Който умира, за тях умира вечно. Техните радости са краткотрайни, а скръбта - безутешна. За разлика от тях, християнинът, убеден в действията на Божия промисъл, странстващ в тази долина (живота на земята) с упование в Бога, **във всички промени на своята съдба вижда устроението на Височайшата Мъдрост и с твърда увереност си казва: това е Божие дело!** Това е силата на пръста на Всеомогъщия Бог! Брулен от вълните на бедствията, той не губи надежда в благото Провидение, а се успокоява в Неговите обятия...

...Отново ще ви напомня за смирението според преп. Исаак Сирин (46-то слово), както и у Калист и Игнатий (43-та глава) - **„смирението спасява дори без дела, докато делата без смирение не могат да спасят."** Когато започнем да се стараем да придобиваме смирение, с това започваме да се отдалечаваме от осъждането и

унижаването на другите, започваме да виждаме само своите грехове. Преп. Петър Дамаскин пише: „когато умът започне да вижда, че собствените му съгрешения действително са колкото морския пясък (неизброими) -това е знак за здравето на душата и начало на нейното просвещение (проглеждане)...По думите на преп. Иоан Лествичник, **където се случи някакво падение, мислено или друго някакво, знайте, че то е било предшествало от гордостта - затова в смирението трябва да се търси и изцелението...**

Превод от: ПИСЪМА ВЕЛИКИХ ОПТИНСКИХ СТАРЦЕВ, Москва, 2003 г. стр. 128-130, 121-122, 125, 118-121, 128.

УТОЧНЕНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПОМЕНАВАНАТО НА ЖИВИ И ПОКОЙНИ НА СВ. ЛИТУРГИЯ

Листчетата с имена „за здраве и спасение“ се оставят до свещопродавницата. В тях може да има имена **единствено на православни християни**. Причината за това е следната: имената на православните християни се поменават по време на специално последование, което непосредствено предшества св. Литургия и се нарича Проскомидия. След като извади от богослужебния хляб, наричан **просфора**, частици за света Богородице, за св. Йоан Предтеча и за още осем лика светци - пророци, апостоли, светители, мъченици, преподобни и безсребреници, свещеникът изважда частици, като поменава имената на живи и покойни православни християни. **Това свидетелства за единението между всички членове на небесно-земната Христова Църква, което е възможно само при изповядване от всички на завещаната ни от св. апостоли Православна вяра.** Когато в края на св. Литургия свещеникът влага вече отделените за живи и покойни частици в Светата Чаша, той произнася следните думи: *„Отмий, Господи с Твоята скъпоценна Кръв греховете на поменатите тук, по молитвите на Твоите светии.“* Ето защо трябва да записваме имената само на тези наши сродници и близки, които са съзнателно вярващи и не се противят, нито хулят Православната вяра и Църква. Ап. Павел ни учи, че Господ Иисус Христос е „с кръвта Си умилюстителна жертва чрез вярата.“/Рим.3:25/. С други думи, Безкръвната Жертва, която се принася на св. Литургия е умилюствление за вярващите, за тези, **които са членове на Христовото Тяло не формално**, а истински вярват, посещават богослуженията и живеят с молитва и покаяние. Поменаването на нашите православни сродници и близки, които са кръстени в Православната Църква, но са отпаднали от нея и пребъдват в тежки грехове, неверие или ереси, без да се каят, може да става в домашните ни (частни, лични) молитви, или по преценка на свещеника, в молебени. Вършим тежък грях спрямо Кръвта на Господа, ако записваме за поменаване на св. Литургия имената на такива съзнателни грешници, дори те да са ни много близки и обични. Това не само няма да им донесе душевна полза, но навлича върху тях и нас Божия гняв. Да си припомним думите на разпналите Христа юдеи към Пилат: „Кръвта Му нека бъде върху нас и върху чедата ни./Мат.27:25/

От казаното дотук ясно можем да заключим колко неправилно е да даваме за поменаване на св. Литургия имена „за успех и късмет“, „за семейно щастие“, „за вразумление“ и др. подобни. Господ дава на поменавания онова, което в Божиите очи е най-насъщно за **спасение на душата му**, а спасението е най-важното дело и цел за вярващия през целия му живот на земята. По-уместно е поменаването с определена цел да става на молебени. Св. Църква е приела на Литургията да поменава живите

единствено „о здравни и спасени“ - за здраве и спасение. А що се отнася до останалото, нека си припомним с трепет думите на Спасителя: „И тъй, не се грижете и не думайте: какво да ядем, или какво да пием, или какво да облечем? Защото всичко това търсят езичниците, и защото вашият Небесен Отец знае, че имате нужда от всичко това. Но първом търсете царството на Бога и Неговата правда, и всичко това ще ви се придаде.“/Мат.6:31-33/

Ако искате дадените от вас за поменаване в св. олтар имена да бъдат прочетени внимателно, без бързане и смут, помнете следните правила:

1. Пишете ясно и четливо.
 2. Над имената напишете: „ЗА ЗДРАВЕ И СПАСЕНИЕ“ или „ЗА УПОКОЙ“, като отбележите и датата от която желаете да бъдат поменавани.
 3. Пишете пълната форма на името, даже ако упоменавате деца (напр. Тодор, а не Тошко, Георги, а не Гошко и др.)
 4. Ако вписвате имена на свещенослужители, посочете първо техния сан, напр. йер(ей), или протойерей Петър, архиепископ) Макарий, мон(ах) Йоан и пр, а не о(отец) Петър, Йоан.
 5. Деца до 7- годишна възраст се наричат „младенец“, а между 7-14 год. - „отрок“, „отроковица“.
 6. Не вписвайте фамилии и бащини имена, титли или професии, или пък степени на родство на поменаваните спрямо вас.
 7. Считат се за допустими само следните допълнения към имената: „воин“, „болящ“, „путешествующ“-„пътуващ“ и „узник“-„затворник“.
 8. Не бива да пишете „заблуден“, „страдащ“, „учащ“, „скърбящ“, „девица“, „бременна“.
 9. В бележките за „упокой“ винаги вписвайте „**новопр(еставлен)**“, когато от деня на кончината на упоменатия покойник не са изминали 40 дни. Би могло да се допълва и „уби-ен“, ако е известно че лицето си е отишло от този свят чрез насилствена смърт.
- Дадените за поменаване на св. Литургия имена се поме-нават преди началото на св. служба, по време на Проскомидията.

При особена нужда от молитва за тежко болен, името му може да се помене на Сугубата ектения, което следва да бъде предварително уточнено със свещеник.

На св. Литургия за упокой се споменават само православни християни, отишли си от този живот „във вяра и надежда за възкрсение“, както четем в поменика след Псалтира, тоест починали с упование на Божията милост, със съзнателна вяра в Пресветата Троица, умрели от естествена, случайна или насилствена смърт, но **не** напуснали този живот **самоволно** (чрез самоубийство). Важно изискване за поменаването на покойници е над тях да е извършено опело от православен свещеник.

Още духовни четива ще намерите на интернет страницата: ПРАВОСЛАВНА БЕСЕДА
www.bulgarian-orthodox-church.org